

Valmis kogumik „Lend“

Kogumik „Lend. 100 aastat eestikeelset gümnaasiumiharidust Haapsalus 1918-2018“ jagab lugejaga killukeksi sajandipikkusest Haapsalu eestikeelse gümnaasiumihariduse loost. 1918. aasta detsembris asus Anton Üksti juhtima eestikeelseid poeg- ja tütarlaste koole, millest kujunes Läänemaa Ühisgümnaasium, hilisem Haapsalu Gümnaasium. Pool sajandit kandis kool Haapsalu I Keskkooli nime. Sellest omakorda kasvas välja 8-klassiline kool, tulevase Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumi eelkäija. 2013. aastal loodud riigigümnaasium ühendas need koolid jälle ühe katuse alla. Ruume on jagatud õpetajate seminari, õhtukooli, rootsi ja vene koolidega ning sõjaväe ja haiglaga. Koolipidajaks on olnud maakonna- ja linnaomavalitsus ning riik. Gümnaasiumiharidust on antud Kuuse ja Wiedemanni tänava majades, ent ka Kooli ja Vee tänaval. On olnud kolimisi, ahastust kehvade tingimuste pärast ja uhkust uue või renoveeritud koolimaja üle. Haapsalu kooliajalugu on mitmekihiliselt keeruline, uurijale raske ja lugejale huvitav.

Esimene Läänemaa Ühisgümnaasiumi juubelikogumik valmis 1928. aastal, noore kooli kümnendaks aastapäevaks. Tänapäevaks muutunud teos käsitles koolielu kõrval põhjalikult Haapsalu varasemat hariduslugu. 1993. aastal ilmunud „Läänemaa Ühisgümnaasium & Haapsalu 1. Keskkool“ rõhutab meie koolide järjepidevust. Ajalooõpetaja Kalev Proosväli kirjutas põhjaliku ülevaate gümnaasiumi algusaegadest ja Ellinor Merima koostas traditsiooniks kujunenud kronoloogia. „Kajakalendudes“ kolis täiendatud ajatelg lehekülgede allserva. Eelkõige on „Kajakalennud“ säravate persoonilugude paraad – autentsed, sageli humoorikad ja mõnikord tõsised lood. „Kajakalend“ ja „Kajakalend 2“ toimetaja Andres Ammas avaldas lootust, et eestikeelse gümnaasiumihariduse 100. sünnipäevaks ilmub taas uus kogumik.

Juubelikogumiku pealkiri „Lend“ sümboliseerib järjepidevust eelnevate põlvkondadega. Igal kevadel sirutab uus lend noori oma tiibu. Ja nii juba 96 korda järjest. Läänemaa Ühisgümnaasiumi sümboliks on volditav paberlind, koolimajas paiknevad kunstitööd „Lennula“ ja „Väljalend“. Kindlasti on kogumiku pealkiri ka kummardus „Kajakalendudele“.

Sajandipikkune eestikeelne gümnaasiumiharidus Haapsalus nõuab ajaloolisi tagasivaateid. „Lennu“ koostamisel on kasutatud ohtralt arhiivi- ja kooli muuseumi materjale. Lugeda saab Läänemaa Ühisgümnaasiumi eelkäijatest 19. sajandil ja 20. sajandi alguses, kooli algusaastatest, koolijuht Anton Ükstist ja seni teenimatult varju jäänud õpetajatest.

Põhjalikumalt on käsitletud keerulisi sõjaaegu ja võimude vahetumist. Lisanduvad lood Haapsalu I Keskkoolist, Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumist ja riigigümnaasiumi loomisest. Kogumikust leiab lugeja täiendatud kronoloogia, ajaloolisi käsitlusi, mälestusi, seni avaldamata fotomaterjali ja isegi mälumängu.

Kogumiku toimetaja ja paljude tekstide autor on Läänemaa Ühisgümnaasiumi ajalooõpetaja Kalle Lõuna. Autoritena on panustanud kogumiku valmimisse Maara Üksti, Lea Teedema, Kalev Jaago, Karl Hein, Ivo Parbus, Aidi Vallik, Viive Etverk, Helgi Miller, Leidi Schmidt, Olli Toomik, Ilona Aasvere, Lauri Luik, Heinar Tuulberg, Tiina Brock, Maris Sander, Anton Malmi, Rea Raus, Renata Lukk, Kristjan Kaljuvee, Hanna-Liina Salumets, Tiiu Randmann-Mihkla, Margus Maiste, Helgi Kulbok, Leini Vahtras, Andres Huul. Enda meenutusi jagasid suusõnal Heino Noor, Ellinor Merima, Anne Mahoni, Mall Vainola jt. Kogumiku keeleteimetaja on Heli Tammik, kujundaja ja küljendaja Egon Erkmann. Andres Ammas tegutses selle nimel, et kogumik valmiks. Ta jõudis panna aluse „Lennu“ kontseptsioonile, kaasa tõmmata uusi autoreid ja teha esimeste kaastööde korrektuurid. Siis katkes tema lend...

Kogumik „Lend“ on digitaalselt kättesaadav: <https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/117702>

Kalle Lõuna, ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetaja, raamatu „Lend“ koostaja